

Miroslav Hokeš

Naslouchající

Když se TO začalo znovu probouzet k životu, zděsil se tak, až ho to samotného překvapilo.

Sám netušil, jak dlouho už se pokouší sprovodit tu věc nadobro ze světa, kolik věků uplynulo od chvíle, kdy se pro něj tenhle těžký úkol stal jediným a posledním smyslem bytí. Jen jedno si pamatoval naprosto přesně: nikdy o svém poslání nezapochyboval, nikdy si nepřipustil, že je směšné a marné, že časy, kdy mohl něco změnit, nenávratně minuly. Ještě pořád tu byl někdo, koho stálo za to chránit.

Soustředil na TO veškerou sílu své mocné mysli, jež dávno neměla nic jiného, čím by se mohla zabývat. Dusil TO. Hněval se na TO. Nenáviděl TO mnohem víc, než cokoli jiného za svůj dlouhý život. A TO pomalu ustupovalo, přestože nebylo schopno jeho emoce pochopit. Z vodopádu se změnilo v klidnou říčku, pak v potok, bystřinu a nakonec jen slaboučký pramínek. Nemohlo být pochyb, že zanedlouho se stane stejně prázdnou vzpomínkou jako všechno ostatní, co znával.

Léta plynula, z jeho duše mizela posedlost, znovu se začal rozhlížet po světě, přemýšlet a vzpomínat. Prohlížel krajinu okolo sebe a žasl. Jak se to tady všechno změnilo. Pastviny, lesy, jezera, pohoří... Snad jen zelenomodré nebe a stříbřitý lesk měsíců připomínaly to, co bývalo kdysi. A ti, kdo tu žili - ti se změnili nejvíc. Ostatně to byl důvod, proč je tak miloval. I vy jednou budete velcí, říkával si, ale úplně jinak. Alespoň já bych rád věřil, že stejné chyby se nebudou opakovat.

V okamžiku, kdy poprvé pocítil důvěrně známé tupé zachvění, snažil se sám sebe přesvědčit, že se mu to jen zdá, že jde o chvilkovou poruchu jeho citlivé nehmotné podstaty. Teprve když se objevily další, silnější příznaky, zaplavila ho hrůza. Bože, to ne. Už ne...

'CHCI VEN!' zadunělo mu myslí. Mimoděk se otrásl, natolik tomu zvuku odvykl. 'NECHCI, ABYS MĚ ZDRŽOVAL. CHCI VEN.'

'Ne!' vykřikl, jak nejsilněji dokázal. 'Nic takového, tvá doba je pryč! Ztrat' se!'

'NEROZUMÍM. CHCI VEN.' Hlas zesílil.

'Nikdy!' Proklínal se za svou lehkomyšlnost, za to, že polevil dřív, než mohl práci dokončit. Ale žádný strach, vy tam venku, já vás nedám.

'NEROZUMÍM. CHCI VEN.' Pořád dokola, jak jinak. TO nebylo zlé, bylo jen cizí. Zoufale cizí všemu, co kdy vládlo těmhle krajům.

'Nedostaneš se ven!' 'Teď' už to neznělo tak přesvědčivě. 'Zastavím tě, i kdyby to mělo být to poslední, co udělám.'

'NEROZUMÍM. CHCI VEN.'

Cítil, že prohrává. 'Nedělej to, prosím,' zkusil to naposledy. 'Copak už toho všeho nebylo dost? Nech ty maličké na pokoji. Oni přece za nic nemohou.'

'NEROZUMÍM. CHCI...'

'Ach, dobrý Bože, proč jenom jsem na všechno tak sám?'

* * *

„Jedeš od nich, herko prašivá!“

Statný borlor pomalu otočil hlavu ke statkáři, blížícímu se s hrozivě napřaženou železnou tyčí po kamenité stezce od chalupy. Ztracená, prokletá smůla! Právě teď, když si ho klisny v ohradě konečně začaly všimnat. Třeba ta blankytná kráska vzadu, před chvílíčkou na něj mávala a rty se jí tak roztomile chvěly ...

„Odpusťte, pane Pergasi.“ Pokorně sklonil šíji. Klisnám se v téhle chvíli určitě zalíbí, co mu to ale bude platné?

„Už potřetí jsem tě načapal, jak se tady motáš. Jsi stejný povaleč a darmožrout jako tvůj pán.“ Mladý statkář si pohrdavě odplivl.

„Chtěl jsem si s nimi jen poklábosit, pane...“

„Kuš! Ptal jsem se tě na něco?“ Pergas znovu zamával tyčí a jeho smaragdová tvář vzteky téměř zbělela. „Ještě jednou a pamatuj si, že z tebe nadělám surovinu pro Omrisova jatka! Rozuměl jsi?“

„Ano, pane.“ Borlor Og shlédl do dvojice velikých hnědých očí, ještě rozšířených zuřivostí. Jak snadné by bylo sevřít krk toho vyzáblého zakrslíka, jenž mu nesahal ani k ramenům, jedinou rukou a... Ale kdepak, nic takového neudělá, oba to dobře věděli. Žádný borlor to nikdy neudělal a ani nechtěl. Pergas se mohl zrovna tak objevit s holýma rukama a být ještě desetkrát menší - nemělo by to vůbec žádný vliv.

„Dobrá. A teď vypadni! Tyhle slečinky čekají na jiné hřebce, než jsi ty! Řekni si paničkovi, ať ti sežene nějakou vyježděnou zchromlou hajtru, to je tak akorát pro tebe! A ať tě tu víckrát nevidím!“

Poslední slova už k Ogovi dolehla jen jako vzdálená ozvěna, tlumená jeho zrychleným dechem a těžkým dusotem tlap v prachu vesnické cesty. Za ohradou se už neohlédl. 'Nemělo to smysl, od začátku to byla hloupost,' bušilo mu ve spáncích. 'Každý ve vsi mi říkal, že pan Pergas si své stádečko hlídá jako oko v hlavě. Lepší bude opravdu požádat o klisnu pro letošní páření pana Mihara. Třeba i starou, určenou na porážku, na tom nezáleží. Měl jsem to udělat hned.'

Jako blesk se přiřítíl k chalupě svého pána, přeskočil nízký dřevěný plot, zastavil a podvědomě si otřel pěnu, jež mu začínala odkapávat z úst na hrud'. Přípravy na odpolední práci byly, jak si hned všiml, téměř u konce. Za vraty stál vůz naložený pilami, sekýrami, lany, klíny a dalším náčiním. Mihar právě seděl na *zápraží* a s nevrlym syčením rozplétal zamotané otěže.

„Kde ses tak schválil?“ vyjel, sotva spatřil borlora. „Říkal jsem ti přece, že nás čeká fuška. Jedeme na dřevo, starý Skrng už nemá co prodávat. Čekám tu na tebe od oběda.“

Ne, teď ne. Ted' raději o svých potřebách pomlčí. Až večer, až bude vše hotovo, pan Mihar se natáhne na slavník a se slastným vrněním začne vychutnávat únavu po práci, pak přijde pravý čas. „Omlouvám se, pane. Nechtěl jsem zdržovat.“

„Nech toho, nic se přece neděje. Všechno doženeme.“ Neposlušná lana byla konečně připravena a Mihar začal Ogovi postroj pomalu navlékat.

'Je ke mně příliš laskavý,' pomyslel si borlor. 'Proč mě nezbil holí do krve, když jsem si to zasloužil? Vůbec je zvláštní. Nikdy mi nedal k jídlu nic, co nejedl sám, spávat mě nechává ve vlastní ložnici... Dokonce mi nechal vyrobit i lůžko, hezké a pohodlné. Copak takhle se *zachází* s borlo-rem?'

Vyrazili úvozem vzhůru k lesu a brzy nechali vesnici daleko za zády. Mihar po celou dobu kráčel vedle vozu, nevyskočil si na kozlík, jak to obvykle dělával. Og dobře věděl, co to znamená, Pán s ním chce o něčem promluvit, čeká jen, až se vzdálí od míst, kde za každým keříkem může číhat nezvané ucho. A copak by dnes mohl mít na srdci než...

„Byl jsi u Pergasova stáda, vid’?“

A je to tady! „Byl, pane.“ Ted’, ted’ mě jistě přetáhne aspoň bičem.

„Hezké klisničky, co?“

„Už se k nim nepřiblížím, pane.“

„To bych ti radil.“ Mihar se krátce zasmál, neznělo to však zlomyslně. „Raději by si to s nimi rozdál sám, než by k nim připustil tebe nebo jakéhokoli hřebce ve Skrngových službách. Před lety měl zálusk na pilu, ale Rada mu nedala šanci; Skrng je starší, zkušenější a navíc má dobrou polovinu chlapů z Rady pod palcem. Tomu mladíkovi to tenkrát pořádně hnulo žlučí a vlastně mu to vydrželo dodnes. Obchod s borlory mu nevynese ani zdaleka tolik.“

„Budu si to pamatovat, pane.“

Mihar přátelsky plácl Oga po zádech. „Žádné strachy, chlapče. Mluvil jsem s jedním známým z města. Má taky pár hezkých kousků a rád by do jara přišel k hříbatům. Několikrát už tě zahlédl a líbíš se mu. Myslím, že si přijdeš na své.“

„Děkuji, pane.“

Dorazili na vrcholek kopce a zastavili. Porost vysokých stromů s holými kmeny a drobnými korunami a docela nahoře měli ted’ hned po pravici, zatímco nalevo se v dálce za několika dalšími vršky rýsoval úplně jiný les. Les štíhlých bílých minaretů a bachratých věží se zlatými kopulemi, jejichž lesk dokázal oslnit i odolné borloří oči. Tam bylo město, Ogův dávný a dosud nenaplněný sen. Jaké to asi bude procházet se po mramorem dlážděných ulicích mezi bohatě , oděnými lidmi s hráškovou pletí...

„...přijde čas až za týden. Ted’ se koukej snažit, nebo si to ještě rozmyslím.“ Pánův hlas přilétl odkudsi zdaleka, necitlivě zavířil kolem a jako vítr zpřetrhal pavučinu snění. „Vezmeme tyhle fešáky na kraji, ty budou nejlepší. Mají nejvíc sluníčka.“

Pila z nejlepší jižanské oceli se zakousla do dřeva a zanedlouho se první z lesních velikánů s praskotem zřítíl a jako závora padl napříč přes cestu. Pak druhý, třetí... Og se opřel

0 vůz a jen mlčky přihlížel. V téhle chvíli pro něj práce nebyla, přestože byl schopen poslat kterýkoli ze stromů k zemi

1 bez náradí, pouhou silou paží. Mnohokrát na to upozorňoval, mnohokrát nabízel, že všechno udělá sám. Marně. Pán si to nepřál.

„Odpusťte, pane, rád bych o něco požádal,“ ozval se, když u cesty leželo sedm kmenů a Mihar začal první z nich upevňovat k jeho postroji. „Je to jen maličkost.“

„Copak?“ Poslední z uzlů byl uvázán, pán si jednou rukou otřel pot z čela a druhou pokynul k vozu.

„Mohl byste mě trochu bít a popohánět? Tak se to přece dělává, nebo ne?“

Mihar hned neodpověděl. V očích se mu mihl zvláštní, velice zvláštní výraz. Podobný Og často vídával tenkrát, když se vlny Ampského oceánu zavřely nad pánovou ženou a dvěma synky. „Nikdy si na to nezvyknu, Ogu.“ Vytáhl z kapsy jezdecký bič. Beze spěchu ho rozvinul. Několik eónů váhání. Znovu ten pohled. Snažil se jej skrýt, předstíral, že si nástroj vyvažuje v dlani. Musel být těžší než kmen za Ogový-mi zády. „Záleží ti na tom tolik?“

„Ano, ale pokud si to nepřejete...“

„Vysvětli mi to, Ogu.“ K podivnému výrazu se připojil ještě podivnější tón. „Tak už mi to jednou přece konečně vysvětli. Máte rozum jako my, možná ještě lepší. Jak můžete snášet takovýhle život?“

„Snášet? Jak to myslíte, pane? Sloužit vám a trpět pro vás je naše nejhlubší potřeba, děláme to rádi. Od toho tu přece jsme, pane.“

„Tomu prostě nevěřím...“

„I vy máte své zvláštnosti, pane. Například vaše posedlost rozmnožovacím pudem. Borloři i jiní tvorové se spíří, když přijde čas, přivedou na svět potomky a na všechno zapomenou. Žádného z nás by nenapadlo skládat o tom písně, psát knihy, zasvětit tomu život. A být až do smrti věrný jediné klisně...“

„To je snad rozdíl, Ogu.“ Minářův hlas se náhle zařezával až do morku kostí.

„Říkáte rozdíl, pane?“ Borlor pokrčil rameny. „Nevím, možná máte pravdu. Já jsem ho ještě neobjevil.“

„Vis co? Ty si ten výprask opravdu zasloužíš.“ Ostrý břit v hlase otupěl, změnil se ve skalisko, nezranitelné a neoblomné. Ničím nezadržovaná pravice se rázně pozdvihla. Bič setřásl všechna závaží a rozradostněn náhlou lehkostí švihl vzduchem.

„Někdo sem jede, pane!“

Výkřik potlačil zlobu, odkopl ji zpět do temnot. Další rána už nedopadla. Jaký má smysl hněvat se na mořskou hladinu, na bouři, na špatně udržované dřevo lodi, na něco, co ubližuje nevědomky, bez úmyslu. Mihar zavrtěl hlavou a rychle knutu schoval, spokojený, že něco alespoň na chvíli odvedlo borlo-rovu pozornost.

Obrátil zrak dolů k vesnici, kam Og ukazoval. Opravdu -po cestě stoupal jezdec na zářivě modré klisně a zdálo se, že má pořádně naspěch. Netrvalo dlouho a oba dokázali rozpoznat, o koho se jedná, proto ani jednoho nepřekvapilo, když zamířil k nim a zastavil jen pár kroků od oje vozu. Mihar pustil nářadí na zem, založil ruce na prsou a vyčkával. Oga nezajímal muž v sedle, měl oči jen pro svůdně hranaté boky, rozedřené od ostruh, pro azurovou tvář, pokrytou pěnou a potem, pro oči, rozšířené blaženou extází... Ze všech sil potlačil touhu, ihned ji však vystřídala závist.

„Bud' zdrav.“ Pergas vyjádřil své pohrdání tím, že se ani nenamáhal slézt. „Tvůj prašivec mi leze do ohrady, to jen abys věděl.“

„Děkuji. Už jsem si to s ním vyřídil.“ Mihar se vyhoupl na vůz, natáhl se na záda a nohy přehodil přes bočnici. „Jestli se sem pachtíš jen kvůli tomu, pak jsi raději mohl tuhle fešandu pořádně napojit a vyhrebelcovat.“

Statkář přelétl pohledem padlé stromy. „Koukám, že se snažíte, vy dva.“

„Jistě. My jsme zvyklí žít se poctivě.“

„To vám chválím, jen tak dál. Doufám, že vám to vydrží, až si Skrngu vezme čert.“

Jízlivý úsměv, dramatická pauza. Ticho. Vzdálené zavrísknutí lesního ptáka bylo dobrou předehrou tomu, co mělo přijít.

„Je to s ním zlé, moc zlé, moji milí. Vypadá to na ranž, dávám mu nejvýš sedm dní života. Do budoucna samozřejmě neplánuju žít jeho zkorumpovanou bandu.“

Závoj temnější než sama čern zahalil myšlenky, vesnice i les se náhle zdály strašlivě vzdálené. Pták utichl.

„Zkus ho prodat na jatka,“ mávl Pergas rukou k Ogovi. „Nedostaneš za něj moc, ale snad ti to postačí, než najdeš práci v některé sousední vsi. Hodně štěstí.“ Ještě jednou se zasmál, práskl otěžemi a za chvíli už mizel ve směru, kde se venkovský úvoz napojoval na širší silnici, mířící k městu.

Mlha. Zvláštní, bezbarvá, nepodobná čemukoli, co může běžně zkalit zrak. Červotočem prolezlé stěny, vzdalující se kamsi do neskutečna. Světlo za okny, prudké jako vždy, avšak s příděchem prapodivného, nepříjemného zabarvení, bodajícího do očí i do mozku. A obrázky na stěnách. Desítky obrázků ze všech končin světa. Ráno ještě jasné a nádherné, nyní zastřené jako prchající vzpomínky, které se paměť snaží ze všech sil udržet.

Vstal a přistoupil k jednomu z nich. Větrný mlýn ze sare-vanského pobřeží. Jeho nejmilejší. Zářivá mosazná koule, vznešeně se otáčející na masivním kamenném podstavci, osm námahou ohnutých lopatek na každé straně, desítky borlorů, přivázejících náklady obilí... Ještě dnes, když vstával a paprsky vycházejícího slunce dopadaly právě na tenhle kousek plátna, vy vstávalo před ním všechno jako živé, téměř cítil tropický žár i prudký vítr od moře. Zato teď... Ne, nemá smysl si něco nalhávat.

Zničeně se posadil zpátky na lůžko. Je možné, že opravdu umírá? Ale kdepak, to je nesmysl. Necítil vůbec nic z apatie umírajících, tupé odevzdanosti odcházející duše. Měl chuť běhat, rozhlížet se okolo sebe, jít poklábosit s dělníky na pile, vyskočit na borloří hřbet, cestovat na opačný konec světa... Jen- ty nešťastné oči mu závratným tempem vypovídaly službu. Ne, ne pouze oči. Taký sluch a čich a...

„-šité mě, pane Skrngu? Co je s vámi?“

Otočil se za zvukem. Veliká modrofialová skvrna v okně. Ovšem, Ham, jeho nejlepší hřebec. Velice pozorný a oddaný, sedlo nesundává ani na noc, kdyby pán potřeboval... „Slyším, jistěže slyším. Děje se něco?“

„Je tu pan Mihar. Přál by si vás navštívit, pane.“

„Hmmm... Cítím se dnes dost mizerně, nemůžu ani na světlo.“

„On to ví, pane. Právě proto vás chce vidět.“ „No dobrá. Ať jde dál.“

Dveře se otevíraly zvolna a potichu... Potichu? Kde zůstalo ono důvěrně známé vrznutí, jež ho dokázalo spolehlivě vzbudit i z nejhlubšího spánku? Odešlo s včerejším dnem? Ale ne, je stále tady -

změnilo se v brutální, neomalený příval světla, bez vyzvání se prodralo do jizby a vyrazilo proti němu s napřaženými drápy, ostrými jako jehly... Instinktivně si zakryl oči.

Sluch na okamžik zjasněl, laskavý šum obyčejného dne zaplašil mrtvolné ticho. Kroky. Někde daleko, stovky mil odtud. Pomalé, rozvážené kroky ustaraného člověka. Jsi to ty, Mihare? Proč právě ty? Jeden z nejlepších lidí, jaké jsem kdy poznal, proč mě musíš vidět takhle?

Návštěvník došel až k němu a zastavil se. Nepadlo jediné slovo. Jako na pohřbu, blesklo mu hlavou. *U všech d'asů, nekopejte mi hrob, vždyť jsem ještě pořád tady.* Zaťal pěsti. Připažil. Vstal, napřímil se. Rozplizlý zelený ovál, politý černými loužemi vlasů a vousů, visel v prostoru jen kousek od jeho tváře.

„Vítám tě, Mihare. Jak se dnes daří?“ Pokusil se o úsměv, ústa zaprotestovala. „Dřevo odvez do skladu, jako obvykle. Dnes tam s tebou nemůžu.“

„Kmeny... ještě v lese.“ Slova z Minářových úst prchala někam na opačný konec prostoru a času a uši odmítaly volat je zpět.

„Já... kvůli vám, Skrngu.“

Kvůli vám, Skrngu. Takže se nemýlil, je to opravdu on. Mihar. Jediný člověk ve vsi, který si dělá starosti o starce, nevycházejícího přes půl dne z chalupy. Dobrák Mihar. Nešťastný dobrák Mihar. Nezasloužil si tolik bolesti; kolik už poznal. Jenže kdo ví, možná by potom vůbec nebyl takový.

„To nic není, chlapce. Pusť to z hlavy. Nejsem už zkrátka tak mladý a silný jako ty, to je všechno. Raději jed' pro to dříví, chlapi už na ně čekají.“

„Kdepak, tohle... vypadáte... něco opravdu vážného.“

Samozřejmě. Jaká naivita, domnívat se, že ho dokáže tak snadno uklidnit. Dobrá tedy, Mihare, ať je po tvém. Pokusím se ti co možná přesně vylicít, co se ve mně odehrává, i když tomu sám za mák nerozumím. A vy, vy nemohoucí blány tam uvnitř, budete poslouchat každé jeho slůvko, ať se vám to líbí nebo ne. Donutím vás k tomu. Donutím...

„Shání už někdo doktora, Skrngu?“

„Neshání^ hochu.“ Hlas, náhle zcela jasný a srozumitelný, oťrásl ochromeným sluchem jako rána buchání a bezohledně si probil cestu do hlavy. Zvuk se opět vytratil, zato mysl explodovala nečekaným prozřením. „Od rána tu byl jen Pergas, a to je ten poslední, kdo by to udělal. Ale poslyš, začínám mít pocit, že by to stejně bylo zbytečné; To, čím trpím, není choroba. Je to spis něco jako... změna. Jako bych...“

Zmlkl, když si uvědomil, že hovoří k prázdným stěnám. Blázne, zase jsi to zpackal! Zapomněl jsi, koho před sebou máš? Neuvědomil sis, že když odpovíš na jeho otázku, nebude ho zajímat už nic jiného, než jak co nejrychleji přivolat pomoc?

Takový byl Mihar vždycky. Nechtěl přemýšlet ani poznávat, chtěl jen pomáhat. Tentokrát však bude snaha toho nešťastného dobráka marná. Nikdo mu nedokáže pomoci. Vlastně ani není proč. Neodchází ze světa, přestože si to ještě před malou chvílí myslel. Během rozhovoru se v něm znovu cosi změnilo a vše, co dnes prožíval, získalo nový rozměr.

Ted' už věděl, že jeho smysly nezanikají, pouze se mění v cosi odlišného, snad více duchovního, ale prozatím zcela nepochopitelného. A právě skrz to nové do něj pomalu proudila tajemná,

nepopsatelná síla, docela jistě schopná přemýšlet, avšak příliš nezvyklá, než aby se dala nazvat bytostí. Splývala s ním, stávala se součástí jeho mysli. Nedělala to brutálně, nedělala to jemně a s pozorností, nedělala to ve spěchu ani pomalu a rozvážně. Dělala to... prostě to dělala. To bylo vše.

Přestal se bránit. Ta záhadná cizí moc si nepřála nic zlého. Ani dobrého. Chovala se tak, jak jí bylo odjakživa vlastní, a nezajímalo ji, jak se na to kdo bude dívat.

To on si přál porozumět....

* * *

'Proč chceš za každou cenu mařit nevinné životy? Co ti to přinese?'

'NECHCI NIKOHO ZAHUBIT.'

'Ale to, co s nimi provedeš, bude možná ještě horší. Umíš si představit, co z nich zůstane? Hroudy masa, nic víc. Nehybné. Némé. Tupé. Zbytečné.'

'ZBYTEČNÉ NE. STANOU SE MNOU.'

'A co bude s jejich světem? S městy, loděmi, poli? S jejich kulturou, se vším, co vybudovali?'

'NEBUDOU TO POTŘEBOVAT. STANOU SE MNOU.'

'Myslíš, že se jim to bude líbit?'

'ONI BUDOU JÁ. MNĚ SE TO LÍBÍ.'

'Poslyš, musí přece existovat způsob, jak se domluvit. Čím tohle všechno vlastně začalo? Jaké byly tvé pocity při prvním propojení?'

'PŘIŠLI A RUŠILI MĚ.'

'Tihle ne. Ti o tobě vůbec nevědí.'

'JSOU STEJNÍ. JEDNOU PŘIJDOU A BUDOU RUŠIT.'

'Dobrá, nikdo tě ale vyrušovat nechce a nechtěl. Celé to bylo nedorozumění, oni nepochopili tvou podstatu.'

'BYLI OMEZENÍ, PROTO RUŠILI. KDYŽ TO POZNALI, PŘÁLI SI STÁT SE MNOU.'

'To si docela určitě nepřáli.'

'POŽÁDALI O TO.'

'O tohle ne. Chtěli něco docela jiného. Nedokážu ti to vysvětlit a ty to nemůžeš chápat. Ale věř mi, že to, co se nakonec stalo, nikomu z nich nešlo.'

'NEZÁLEŽÍ NA TOM, JESTLI SI TO JEŠTĚ PŘEJÍ. PŘEJI SI TO JÁ.'

'Ty? Co si o sobě vlastně myslíš? Na světě nejsi jen ty!'

'PROZATÍM.'

„Říkám ti, nemá to smysl.“ Sarim nahněvaně dorážoval ke dveřím Skrngovy usedlosti a zastavil se, aby počkal na svého průvodce. Jednou nikou si přitom mnul neudržovaný bílý plnovous, druhou pečlivě otíral zaprášený krystal a okraj dlouhého tmavomodrého pláště. Tahle návštěva se mu ani za mák nelíbila a ještě méně nadšený byl z toho, že bude muset plýtvat silou vzácného magického artefaktu. „Jestli je to ranž, nikdo ho nezachrání. Jediný výsledek bude ten, že se nakazíme ještě my.“

My? Chtěl jsi snad říct já, pomyslel si Mihar, zatímco zavíral vrátka. Jen se nesnaž předstírat, že ti taky na někom záleží. Kdyby bylo po tvém, sotva bys obětoval vtefinku času někomu jinému, než těm nechutným zubatým kytkám, kterých máš plný sklep. Na to tě tady všichni moc dobře známe.

„Ne. Nenítoranž.“

„Jak to můžeš vědět? Jsi snad doktor? Pak si ho jdi léčit sám!“

„To ne, ale...“ Proklínal se za svá slova, nikdy by je však nedokázal vzít zpět. Měl příliš velký strach, že Sarim odejde zpět od své špinavé podzemní zahrádky, odkud ho právě vytáhl. „Pár nemocných ranžem už jsem viděl. Je to něco... něco docela jiného. Já vím, pokaždé se neobjeví vředy a horečky, ale stejně... Ti lidé trpěli. Naříkali, chvěli se a jejich oči... Vždyť to jistě znáš. U něj jsem nic podobného nepozoroval. Měl takový zvláštní nepřítomný pohled, ale nebyla v něm bolest. Když jsem odcházel, měl jsem dokonce pocit, že je... šťastný.“

„Šťastný? Co to povídáš?“ Doktorův hlas už nezněl ani zpoloviny tak nevrle. Mihar se usmál. Zabrало to. Probudil v něm alespoň profesionální zájem, když už ne soucit a ochotu. Rychle otevřel dveře a pokynul Sarimovi. Na okamžik zaváhal, zda jej má následovat. Nakonec vstoupil.

Zalitoval toho hned, jakmile pohlédl k lůžku.

Ne, tohle nebyl Skrng. To nebyl ani nemocný, šílený, mrtvý Skrng. Na první pohled bylo všechno stejné, to ano. Rozcuchané šedivé vlasy. Potrhaná kožená vesta, zašpiněná od pilin. Jizva na pravém zápěstí. V koutku úst nažloutlá skvrna od snídaně. Ale přesto to nebyl muž, s nímž krátce předtím hovořil. Ty oči, nehybné, bezvýrazné a nevnímající, ty nemohly patřit jemu. Prsty, křečovitě svírající slamník, jako by se všechno kolem mělo propadnout do prázdna, byly zatnuty v přívalu děsivé posedlosti, jaké by nikdy nebyl schopen. Nemá ústa se zvolna pohybovala v rytmu, jenž nemohl pocházet z tohoto světa...

Co dál? Pozdravit, promluvit, jak měl ještě před chvílí v úmyslu? Ted' se to zdálo tak hloupé, nemístné... „Skrngu, jsme tady,“ zkusil to přece. Ticho. Očekával to. U té... věci na lůžku by ho mnohem víc překvapilo, kdyby mu odpověděla.

„Zajímavé, opravdu zajímavé. Jsem rád, že jsi mě zavolał.“ Cože? Ale kdepak, to byl jen Sarim. Ty zatracený cynický hlupáku, myslíš, že ted' stojím o tvůj vděk? Právě ted', když se musím dívat, jak se nevinný clo věk noří do mořských hlubin? Do nejhoršího ze všech moří, takového, po němž někdo nikdy neplul a které možná nemá ani dno, schopné zadržet poslední zbytky...

„Vypadni na chvíli. Vyšetřím ho, ale nemám rád, když mě někdo ruší. Až budu hotov, zavolám tě.“

Šel. Neměl chuť sledovat, jak se do starcova těla noří modré provazce magie, jak se trup zmítá v křečích a hlava bez duše přihloupě kývá ze strany na stranu... Když otvíral dveře, ohlédl se, jestli se Skrngova pravice znovu zdvihne k očím. Nezdvihla. Povzdechl si a zavřel za sebou.

Ztěžklé nohy odmítaly udělat jediný krok navíc. Usedl na *zápraží*, opřel hlavu o kolena. Přesně takhle viděl sedávat Skrnga už jako kluk; pobíhal s kamarády okolo toho hodného černovlasého strejdy každý den, přál si jít blíž, ale dýmka v rozesmátých ústech tak odporně páchla... Ale ne. Stačil pohled jinam. Cesta! Ještě před týdnem se tudy z města vracel Skrngův dřevěný povoz s prokluzujícím zadním kolem. Vezl hromadu zásob a vybavení a pár nových hříbat a.... Ohrada. Tady Skrng odjakživa odchovával mladé hřebečky. Nejdřív na prodej, pak pro pilu. I Og odtud pochází. Když mu ho

rodiče koupili k patnáctým narozeninám, sám byl ještě mladý a postavu neměl o moc vyvinutější než on. Vždycky budu tvůj, to byla první slova, která od svého borlora slyšel. Až všechno vezme čas, já tu stále budu, abych ti sloužil. Tenkrát se tomu smál. Mládí, čas rozzářených očí, se dokáže spouště větší smát.

A támhle, malé políčko za domem. Tam Skrng... Skrng, Skrng, pořád jen Skrng. Samozřejmě, jak jinak. Skrng a Og. Poslední dvě jména, jež může vyslovit s láskou, poslední dvě bytosti, které se stejným potěšením osloví jeho. Co nevidět bude opět škrtat v seznamu. Opět bude o něco svobodnější...

Dupot. Vrznutí dveří za zády, úplně jiné než obvykle. Hrubé, syrové, beze stopy dobře známého podtónu. Modrý plášť se roztáhl po *zápraží* a zadusil dobráckého muže s fajfkou. Oči, dvě obrovská nemilosrdná pevnostní děla, vystoupily z tváře a zahnały zděšené vzpomínky kamsi do temnot. No ovšem, slizká, smrdutá, nenažraná přítomnost už je zase tady. Tak mluv, andělí posledního soudu. Říkej, co chceš? Na čem dnes ještě záleží?“

„Měl jsi pravdu. Není to ranž.“

„Budeš si s tím vědět rady?“ Někde hluboko pod vrstvami bahna a kamení pocítil plamínek naděje. Sarim nemívá potřebu být milosrdný, neříkalby to, kdyby... Ne. Tentokrát už ne. Takové myšlenky musejí počkat, až přijde jejich čas.

„S ničím podobným jsem se ještě nesetkal.“

Co to, kčertu, zaslechl za závojem hrané neosobnosti? Překvapení? Aha, to je pochopitelné. Ale ještě něco. Něco, z čeho i na dálku zamrazilo v zádech.

„Ani trochu tomu nerozumím. Během jediného dne ho zcela opustily všechny smysly. Nevidí, neslyší, necítí... Pořád je ale při vědomí. A netrpí. To mě překvapilo nejvíc. Čekal bych paniku, zoufalství... Nic takového. Je možné, že opravdu byl nějakým zvláštním způsobem šťastný. Ted' už z něj necítím vůbec nic.“

„Odpověz mi. Dokážeš mu pomoci?“

Mlčení. Pokrčení ramen. Lehké zavrtění hlavou. Všechno to, o čem od začátku věděl, že musí přijít. Jak to však vysvětlit malému nezbednému plamínku, kterému se ještě nechtělo umřít a s nímž ani nekonečná bažina kolem nic nezmohla?

„Dobrá. Díky za všechno, Sarime. Vyrovnám se s tebou večer, ted' mě čeká důležitější úkol. Můj borlor už dlouho přemýšlí o městě, vyplním mu tedy jeho sen.“

„Ty chceš...“

„Ve městě najdu spoustu lékařů a mocných mágů. T z krajů za oceánem. Někdo přece tuhle nemoc musí znát. Říkal jsi, že ranž temeni, nebo ne?“

„To není, ale... Tak si jdi, blázne.“ Doktor několik dlouhých okamžiků hleděl za mizející postavou, pak stočil zrak ke krystalu. „Nedokážeš si ani představit, co se tu dnes objevilo! Nikdo z nás to nedokáže. Bude se to šířit jako plíseň, jako hniloba, a nic nás před tón neochrání. Ani útěk, ani pevné stěny, ani čistota. Jednoho dne se nám zasteskne i po starém dobrém ranži...“

* * *

Pět urostlých mužů stálo v pevně semknuté řadě, přetínající cestu od okraje k okraji jako závora. Pevné, tvrdou prací zocelené prsty významně přejížděly po rukojetích nožů a topůrkách tesařských sekyr. Kamenné tváře hleděly bez nejmenšího pohybu ke vsi, která ještě ani nestačila zmizet za kopcem. Nikdo z nich nevypadal, že by měl chuť ustoupit. Mihar zastavil borlora a přeměřil skupinku letmým pohledem. Rnag, známá firma. Za hrst zlatek by neváhal zaprodat svět d'áblu. Moral. Toho zná už od dětství. Tenkrát oplakal kašdické křivé slůvko a dnes... Kdo by v těch drsných škvírkách dokázal poznat obrovské, vlhké, neustále vyděšené oči? A ta zlověstně vyhlížející věc v rukou, ta mu opravdu sluší. Jen aby ji neupustil, až na něj promluví. ZerfL Kde zůstaly jeho květnaté, násilí potírající přednášky? Nejspíš je zde příliš málo posluchačů. Chlapi, na co si to hrajete? Vždyť vás všechny znám.

„Kampak, příteli?“ Hlas zazněl z houští po levé straně stezky. Nemusel se ptát, komu patří. Nebylo nutné ujišťovat se, čí silueta se to krčí mezi křovinami. Tohle mohl vymyslet a řídit jen jediný člověk.

„Pergasi, vím, že tam jsi! Radím ti, abys vylezl!“

Statkář bez protestů vystoupil a líně se došinul několik kroků před Oga. Mihar jen stěží potlačil překvapení, když si pozorně prohlédl výraz tváře svého protějšku. Velice se změnil od chvíle, kdy se viděli naposled. Pohrdavý úsměv i pohled tu stále byly, staly se však pouhým gestem, maskou pro udržení žádoucího dojmu. Co se zdálo opravdové, bylo pár kapek odhodlání a veliké jezero obav za nimi.

„A já radím tobě, abys udělal čelem vzad a honem se vrátil. Tuhle vesnici teď nikdo neopustí. O to se osobně postarám.“

„Ty víš, že Skrng je nemocný. Město je jeho poslední naděje.“

„Skrng.“ Dokonce ani tohle jméno nezaznělo z Perga-sových úst tak nenávistně jako obvykle. „A co když jsi nemocný i ty? Byl jsi u něj tak dlouho..“

„Pergasi, tohle není ranž. Sarim mi to potvrdil!“

„A co to tedy je? To už ti ten starý chytrák neřekl, vid'? Kde je záruka, že to není desetkrát, stokrát nakažlivější než ranž? A ty chceš do města, odkud denně vyrážejí karavany po celé zemi a lodě vyplouvají za oceán...“

„O, jaké ušlechtilé pohnutky! To se hned pozná, když se podívám, s kým ses spojil. Ochránci... Už pro ně máš místa na pile?“

„Tady jde o víc než o pilu.“ Statkářův hlas se ztišil a stal se o něco naléhavějším. „Nenávidím Skrngu, ale pokud někoho z nás zaslepují city, pak jsi to ty. Ale až měšťani zjistí, co a jak, vtrhnou sem a pobijí všechny, kdo tohle peklo ve zdraví přečkají, budeš mluvit jinak. Pokud budeš mít čím.“

Mihar ještě jednou pohlédl mladému muži zpříma do očí. Zvláštní. Cítil jejich spalující žár, věděl, že ho měly zasáhnout jako šíp, mířily však špatným směrem. Veškerá energie se vybíjela kousek nad jeho levým ramenem. Rychle pronikl maskou zloby a znovu prozkoumal to, co našel za ní. Nebyl

snad předtím dost pozorný? Anebo se mu to jen zdá? Kdepak, teď to spatřil naprosto jasně a zřetelně. Mlhavá, při letmém pohledu téměř neviditelná slupka nepřítomnosti. Stejná, naprosto stejná jako...

„Dost řečí!“ *Ted se ukáže, jestli mám pravdu.* „Pojedu, ať se ti to líbí nebo ne! Nebudu se bavit se zbabělcem, který se umí jen schovávat za své nohsledy!“

„Ne!“ Spatřil, jak Pergas vytahuje z opasku dlouhou dýku a rozpřahuje se k ráně. Neuhnul, nepokoušel se o obranu. Věděl, že zbraň zasáhne jen vzduch a dopadne do šedavého prachu stezky. Zasmál se. Odvaha statkáři rozhodně nechyběla. Postrádal něco docela jiného.

„Ztrácíš zrak, Pergasi.“ Neptal se. Byl si tím jistý.

„Já?“ Pergas téměř křičel, aby ho slyšeli i trpělivě čekající muži opodál. „Vidím výborně, tak, jako nikdy. Co tě to napadlo?“ „Chlapi, on je nakažený!“ Připadal si jako pranýřník, nedovolil však, aby mu v hlase zazněla nejistota, „Viděli jste to sami! Ztrácí zrak, brzy přestane slyšet, přijde o hmat, čich i chuť! Stejně jako Skrng! A jako vy, až to od něj dostanete!“

Účinek svých slov spatřil okamžitě. Bezvýraznými tvářemi prokmitl záchvěv strachu. Špičky nožů se sklony k zemi. Dosud neochvějná řada se několikrát zavlnila a pak se roztříštila jako hliněná socha boha války. Teprve teď si všiml lehkých bojových kuší na zádech dvou mužů. Zdalipak by je použili? Snad ne, nyní však měli docela jiné myšlenky.

Tohle byla chvíle, na kterou čekal. Napjal všechny svaly a kopl Pergase přímo doprostřed hrudi. Práskl otěžemi, bodl Oga do slabin. Cesta byla volná. Než si zmatení muži uvědomili, co se stalo, byl už daleko za nimi.

Výkřiky, dupot, kletby, povely. Mnohem hlasitější, než očekával. Ohlédl se. No ovšem, mají po ruce borlory. To se dalo tušit. Ještě však není nic ztraceno. Kousek odtud se cesta prudce stáčí dolů k mostu přes Žlutý kaňon. Zákrta ho na okamžik skryje před zraky pronásledovatelů a bude-li mít štěstí, podaří se mu včas zmizet v hustém lese na opačné straně průrvy.

Přerušovaný halas za zády pomalu slábl a přecházel do nezřetelného mumlání, až náhle vybuchl v příval nelidského řevu. Každý z mužů teď mával zbraní nad hlavou, ústa roztažena v divokém úšklebku, dokonce i tváře borlorů se změnilly v masky šílenství. Mihar se zděšeně odvrátil a znovu pobídl Oga. Dělej, kamaráde, jde nám o život, a nejen nám... Na hrudi se mu rozmázl chuchvalec narůžovělé pěny, cítil její zlověstný chlad. Hřebec se snažil, jak mohl, vydal ze sebe téměř vše a zuřící inferno se znatelně vzdálilo.

Právě když Og proběhl zatačkou a na povlovném svahu před kaňonem znovu zrychlil, padla na jeho jezdce podivná předtucha. Něco tu není v pořádku, jen kdyby... Kuše! Žádný z pronásledovatelů ji nesejmul ze zad, nenasadil šíp a nepokusil se ukončit tohle divadlo. Nejméně dva z nich jsou výteční střelci. Nebyl to snad Lonar, kdo před týdnem sestřelil hnízdo sykavek ze špičky kostelní věže? Co vlastně ti za ním chtějí? Uštvať ho? Jaký má smysl tahle zběsilá honička, pokud...

Zběsilá honička... Co nejrychlejší úprk až...

„Ogu! Proboha, stůj!“

Hřebec sebou škubl, snažil se změnit směr. Příliš pozdě. Jeho noha plnou vahou došlápla na první podlažku dřevěného mostu. Praskot. Zachvění. Svět se zatočil a začal se jim smát. Osvěžující letní vzduch náhle mrazil až do morku kostí. Konec cesty, dobráku Mihare. Nezkoušej zachytit se traverz, jen si zadřeš třísky. Raději pevně obejmí borloří krk, tak získáš ještě chvíli, aby ses mohl modlit. Odříkávej poslední slova ke svým bohům a pozoruj přitom dvanáct mohutných fialových prstů, silných jako tvé zápěstí, jak křečovitě svírají okraj srázu jen kousek nad tvou hlavou. Jsou tím

posledním, co tě dělí od nebeských bran.

Někde vysoko nahoře se objevil Pergasův obličej. Oči se zdály zase o něco kalnější, úsměv však byl přesně takový, jak jej všichni znali. „Došlo ti to. Možná nejsi takový hlupák, za jakého jsem tě měl.“

První mocné dupnutí na prsty, rozechvělé námahou. Og zasyčel bolestí. Pokoušel se vyšplhat nahoru, ale váha jeho těla spolu s břemenem na zádech byla víc, než mohl zvládnout.

„Ostatně dávno vím, že se nevyplácíte podceňovat.“ Druhé dupnutí, ještě silnější. „Že kdybys jel sám, docela jistě by ti

neuniklo, že loupežníci připravili most pro zítřejší transport urmalských rubínů. Dobré, ne?“

Třetí dupnutí. Krátká odmlka. Rozostřený pohled napůl slepých očí. „K čertu s tebou. Nepotřebujeme šarlatány z města. Ta nemoc nemůže být nebezpečná. Prodávám klisny po celém kraji, dávno bych o ní věděl, kdyby někomu stála za zmínku. Nebudu se jí bát. Raději si včas vyrovnam účty. Jeden po druhém.“

Výkřik, naléhavý a zoufalý, přerušil další slova. Borloří píseň smrti otřásla stěnami kaňonu a bezejmenné stíny hluboko dole ji ukončily. Čtvrté dupnutí zasáhlo jen holou skálu.

„Sbohem, ubožáku. Zemřel jsi stejně hloupě, jak jsi žil.“

Šest mužů se vyhouplo do sedel a pomalu, beze spěchu se vracelo do vsi...

Obrovitá, bohatě zdobená místnost se ponořila do temnoty, když se rozhodl zrušit světla. Na okamžik ho zasáhla skutečná lítost. Po dlouhé věky, kdy je pečlivě udržoval, napájel a těšil se z jejich přízračné nazelenalé záře, pro něj znamenala cosi jako symbol. Dokud tu byla, cítil, že ještě není konec, že stále může doufat v něco, co dá jeho bytí nový smysl. Třeba se jednoho dne v bráně znovu objeví zástup Mluvčích v dlouhých, pestře vyšíváných tunikách, znovu utvoří kruh okolo černého monolitu a jejich myšlenky se spojí s jeho... Čas však plynul, nikdo nepřicházel a jak bledly i samotné vzpomínky, stále častěji si uvědomoval, jak nebezpečné chyby se dopouští. Co mu přinesou cáry mršiny dávno zašlých dob, o nichž ví, že se nikdy vrátit nemohou? Zlaté ozdoby na stěnách byly stále nádherné, přestože je žádný novic s holou bradou a roztřesenýma rukama po celá tisíciletí neoprášil, ale čím oese z nich ještě budou těšit? Jemnou vznešenost sněhobílé podlahy, klenby a sloupoví rušilo jen několik drobných prasklin, kdo by však truchlil, kdyby to všechno bylo v troskách? Pokud se sem dnes iikdo čirou náhodou dostane, nejspíš změní tenhle zapomenutý pomník gradávné...pychy a hlouposti ve stavební kámen pro nějaký nový palác či chrám. Tak to ostatně bude nejlepší* smrti a zmaru už bylo víc než dost. A dost bylo i plýtvání silami, zvláště když je nyní tak naléhavě potřebuje.

Shromáždil vše, co v něm ještě zbylo, do jediného útočného svazku a znovu vyzval svého protivníka na souboj. Ale TO bojovat nechtělo. Snadno dokázalo poznat, že v této chvíli nepředstavuje vážnou hrozbu. Potřeboval bych novou energii, uvědomil si. Energii mladé, svěží mysli, nezatížené nekonečnými údobími únavy a marnosti.

Jako v odpověď ho nečekaně zasáhl mocný příval a rozechvěl jeho duši oním dobře známým způsobem, jaký nepoznal od okamžiku, kdy poslední ze Starých navždy opustil sál. Zajiskřil překvapením a radostí. Tohle bylo něco docela jiného než tvrdě a lhostejně postupující val, jenž tak dlouho tvořil jeho jedinou společnost. Tato mysl překypovala dravostí a vitalitou čisté horské bystřiny, která ještě nic netuší o lenivých dolních tocích, plných splašků a špíny. Křičela zoufalstvím. Přála si rvát se o přežití, odvrátit zánik, jenž jí právě hrozil. Nedokázala to a její strach se šířil do všech stran

jako nemá výzva každému, kdo byl schopen jej zachytit.

Rychle opustil své podzemní sídlo a přemístil se tam, odkud cítil spásu. Skalní průrva. Most. Sprška prachu a kamení na srázu. A v ní... Ano, to je on. Právě se řítí dolů, vstříc jisté záhubě. Vlastně jsou dva, ovšem jen jeden z nich je obdařen tou jasnou, lákavou silou. Bude to stačit, aby TO porazil? Určitě bude. Musí. A i ten druhý jistě bude nějakým způsobem užitečný.

I v současném stavu pro něj bylo hračkou nepatrně pozměnit směr jejich pádu tak, aby místo v nedohledných hlubinách skončil na úzké skalní římse, po níž k němu kdysi přicházeli Mluvčí. S úlevou pozoroval, jak mohutný modrofialový tvor dopadá a mocným svalnatým nohama tlumí náraz. Ani on, ani drobná zelená bytost, usazená na jeho hřbetě a křečovitě objímající titánův krk, neutrpěli vážnější újmu než pár drobných odřenin.

Rozradostněn se vrátil do sálu a začal s přípravami. Světla se znovu rozzářila. V jejich jasu očistil sošky a ornamenty na stěnách, zbavil dláždění i obklady prachu, jen v koutech a vlysech sloupů ponechal slabou vrstvu, tak, jak to bývalo za starých časů. Očekávám vás, vznešení. Vše je nachystáno, jako pokaždé. Probud' se, je čas vydat se na cestu, tak jste mě vždycky vítali. Měl jsem ty chvíle opravdu moc rád. Kdo mohl tušit, že se jednoho dne po splnění úkolu neukloníte a neodejdete, abyste v poklidu očekávali další... Dlouho po tom strašlivém okamžiku jsem byl přesvědčen, že svou poslední pouť mám za sebou. Mýlil jsem se. Ta poslední pra ve začíná. Poslední a nejdůležitější.

Nemusel čekat dlouho. Bezdná černá monolitu, jediného prostředku spojení s hmotnými bytostmi, ještě nestačila přejít do oslnivého zlatého lesku, když vstoupili. Pozorně si prohlédl dvě tváře, ztuhlé v němém úžasu. V té první, jak očekával, nespátřil kromě překvapení už nic. Zato druhá, patřící tvorovi, jenž se měl stát poslední nadějí ostatních... Snad to byly její rysy, snad výraz očí nebo cosi mnohem hlubšího, skrytého za ní, co mu připomnělo bývalé pány natolik, že přestal vnímat propast času, jež ho od nich dělila.

'Má duše je s vámi, ó moudří,' zopakoval v hlubinách podvědomí zasunutý obřadní pozdrav. Vylétlo to z něj zcela mechanicky, dřív, než si mohl uvědomit, co dělá.

Aura důvěrně známého byla tatam, v jediné chvíli ji pohltilo panické zděšení, posvátný odstup primitiva od zázraků božstev. Bytost se roztrásla a poplašeně couvla k východu. To ho srazilo zpět do skutečnosti. Rychle vyslal přátelský, uklidňující impuls a doufal, že v něm nezazní hněv, který teď sám k sobě cítil.

Pro tentokrát měl úspěch. Tváře návštěvníků se o *poznám* uvolnily. 'Kdo jste?' dunělo teď v myslích obou a ostny posledních zbytků nedůvěry se zlověstné natočily proti němu.

'Nemám jméno.' První bodnutí. Otrásl se bolestí a lítostí. 'Mí stvořitelé mi říkali prostě Naslouchající.'

„Stvořitelé?“ V očích zeleného se objevil zájem. „Ty jsi., věc?“

'Můžeš hovořit jen v myšlenkách. Ano, svým způsobem jsem věc. Vznikl jsem jako odraz duší největších mudrců Starých, tak, abych sloužil jistému účelu. Z tohoto pohledu jsem pouhý nástroj.'

'Co jsou zač ti Staří? Někaký pokoutní spolek mágů z města?'

Kdyby měl ústa a kdyby nebyl neustále zraňován, musel by se shovívavě usmát. Město... Co jiného je mohlo napadnou? Město, které nemá ani jméno, protože široko daleko žádné jiné není. Město, jehož opevnění je i hradbou kolem jejich představitosti. Budou vůbec schopni přijmout vše, co jim chce říct?

„Kdepak, Staří byli mnohem víc než skupinkou podivínů. Pravě naopak - v dobách svého největšího rozkvětu vytvořili říši, zahrnující téměř celý svět. Byli velcí a mocní, dosáhli stupně poznání, jaký si vy prozatím nedokážete ani představit. Věže jejich měst byly vyšší, pole rozlehlejší, magové zkušenější...“

Špatně, uvědomil si. Nesmíš to říkat takhle. Tohle nejsou Staří. Tenká slupka jejich vyspělosti a porozumění může být až příliš křehká... Schoulil se do sebe v očekávání nové vlny pudového, animálního vzteku. Nic takového však nepřišlo. Místo toho pocítil naléhavý, ale nikoli nepříjemný tlak zvědavosti, touhy dozvědět se co nejvíc. Otázky. Oba jich měli tolik. Několik přesně formulovaných a desítky dalších, dosud jen tušených. Modrého ze všeho nejvíc zajímalo, co se stalo s jeho tvůrci, zatímco zelený by nejprve rád zjistil, k čemu byl stvořen. Obavy a podezření se pod tím vším ztratily. Byl si jist, že se hned tak nevrátí.

Pochopil, že udělal další chybu. Podcenil je. Žádní zaostalí barbari, kdepak. Spoustu věcí nechápou, jsou však přístupní všemu novému. Nebude těžké seznámit je s tím, co chtějí znát. Ponořil se do hlubin dávno vybledlých vzpomínek, vyzdvihl na světlo několik zachovalých obrazů a promítl je do myslí svých hostů...

Zvlněná, kopcovitá krajina s temnými šumícími hvozdy, barevnými loukami a azurovým nebem. Vysoký bílý zámek s červenými střechami na vrcholku nepřístupné skály. Široká vytesávaná cesta, klikatící se od honosné brány dolů do pohledného městečka, úzkostlivě příkrčeného u jejích okrajů. Zastup sněhobílých holohlavých lidí s velkýma žlutýma očima. Dřevěný vůz, tažený dvěma stejně zbarvenými zvířaty. Klid. Spokojenost. Radost ze života.

Holá, jako stůl rovná pláň, pokrytá narudlým pískem. Nebe, rozžhavené do bělá, obrovské slunce, spalující už pouhým svým vzezřením. Skupina chlupatých postav s otrhanými šátky kolem hlav, sedících na tvorovi, jenž připomíná gigantické necky na osmi nemotorných nohách. Jeden z jezdců právě ukazuje k obzoru, kde se k nebi zdvíhá jediný strom, vyšší než věž.

Do nedohledna se táhnoucí pahorkatina, tvořená tmavou, na první pohled úrodnou půdou. Nekonečné řady prapodivných rostlin bez větví a listů, kývajících se pod sírově žlutou oblohou v rytmu, známém pouze jim samotným. Strohá, překvapivě nízká, ale nesmírně rozlehlá budova. Několik černých bytostí s protáhlými dravčími tvářemi, špičatými zuby a nepochopitelnými nástroji v rukou. Napětí. Nervozita. Jako by stále něco viselo ve vzduchu.

Vysoké šedivé kvádry, poseté zářícími čtvercovými okny, tyčící se vzhůru k hnědavému purpuru se dvěma hrozivými, odulými měsíci. Hladké, rovné ulice, lemované němýma očima skel a zběsile mrkajícími barevnými nápisy. Dlouhé řady kovových kočárů bez jakýchkoli tažných zvířat. Desítky a stovky šupinatých třínohých obyvatel, uhánějících všemi směry ve věčném a nezadržitelném tempu ozubených koleček orloje. Spěch a řád, to jsou hlavní znaky tohoto místa.

Klidná, konejšivá hladina oceánu. Kamenný palác s úzkými nezasklenými okny, vyrůstající zdánlivě přímo z vody. Štíhlý trimarán s napnutými plachtami a na něm...

'Dost!'

Výjev pulkl jako hliněný džbán a roztránil se na tisíce střepů. Così v myšlenkách jednoho z návštěvníků, disharmo-nické, ale dosud zcela bezvýznamné chvění, se náhle proměnilo v zuřící bestii. Podvědomě se přichystal k obraně, útok však nepatřil jemu. Ta zběsilá síla zoufale bila pouze do zbytků posledního obrazu, se zrudnou posedlostí drtila každický úlomek, dokud se nerozpadl v prach. Nevšímal si ho, když se k ní opatrně přiblížil, ani když ji kousek po kousku nasál do sebe. Otřásl se. Nebyla ani trochu příjemná. Měla prazvláštní příchut', hořkou a dusivou. Přesto se po ní cítil nezvykle svěží. Chtěl zelenému poděkovat za nečekané posílnění, ale včas se zarazil, když se dotkl toho, co na druhé straně zaplnilo vzniklou mezeru. Úleva, prostá radost týraného zvířete, když se hůl vrátí do

kouta. Samozřejmě, hlupáku, cos čekal? Nauč se konečně myslet jinak, než jen po svém. Lastura vidí perlu úplně jinak než rybář...

'Co to bylo za země?' Zelený nepříliš obratně skrýval hanbu a rozpaky. 'U Skrnga visí na stěnách ledacos, ale nevzpomínám si, že bych tam něco podobného zahlédl.'

'Nemohls.' Rozložil nově nabytou energii rovnoměrně do všech vrstev vědomí. Poprvé po tisících let se znovu cítil spokojeně. A to byl teprve začátek. 'Jak často se díváte na hvězdy?'

Nečekal na odpověď. Přečetl si ji sám. Modrý zůstal netečný, jeho nebem byly dřevěné stropy stájí a světnic. V duši zeleného si všiml jakési stopy. Náznaku čehosi, co se neoddělitelně pojilo s mládím... Ať to však bylo cokoli, odešlo to spolu s tou zvláštní ničivou vlnou. Teď už i z něj cítil pouze lhostejnost

'Každá z nich je sluncem a mnohé mají světy, jako je náš. To Staří věděli už dlouho před mým zrozením. Jak ovšem také zjistili, i ty nejbližší jsou příliš vzdálené, aby bylo možno k nim cestovat. Tehdy stvořili mě.'

'Naslouchající.' Mezi myšlenkami hostů to slovo zazářilo jako drahokam.

'Ano. Mým úkolem bylo pouze naslouchat Naslouchat tomu,

o čem hovořili mudrci mé země, i těm na druhé straně, mezi hvězdami. Naslouchat, pamatovat si a přenášet všechno během okamžiku přes propast temnoty, kterou by hmota nepřekonala dřív, než za dlouhé věky. Předávali jsme moudrost cizím národům a oni nám poskytovali svou. Našli jsme spousty takových říší a naše moc rok od roku vzrůstala Až jednoho dne přišlo peklo.'

'Co se pokazilo?'

'Nic, vůbec nic. Všechno bylo v nejlepším pořádku. Až na omezenost mých tvůrců, neochotu porozumět, podívat se na svět cizíma očima. Všichni ti tvorové nahoře byli stejní jako oni. Vypadali jinak, to ano, i jejich duše měly své odlišnosti. Někteří byli agresivnější, moudřejší, citlivější, krutější než jiní, základní kámen myšlení však měl pokaždé stejný tvar. A Staří si na něj zvykli. Dokázali se přizpůsobit povaze druhé strany, podobně, jak to museli dělat mezi sebou. Ale už nedokázali přijmout nic cizího. Snad kdyby těch ras a světů nebylo tolik, měli by v té osudné chvíli ještě naději. Ale takhle...' Promítl další obraz. Kdysi míval z téhle krajiny strach. Pak ji nenáviděl. Pak se jí pokoušel porozumět. Dnes už jen snášel její přítomnost.

Holá, skalnatá pláň, svou nepřirozenou mrtvolností děsivá

1 fascinující zároveň. Tiché, skličujícím dojmem působící město. Bělostné domy s rozbitými okny a vybouranými dveřmi, nakloněné věže bez střech, ulice, utopené v černých stínech. Stejně černých jako dlouhé pláště vysokých hube ných postav, posedávajících, ležících, stojících, vlekoucích se od rohu k rohu a narážejících do stěn... Z každého pohybu, z každého výrazu, jenž bylo možno v přísvitu rudého slunce rozeznat, vyzařovalo něco, co sem nepatřilo.

'Ty stavby vypadají, jako by v nich sto let nikdo nežil. Á čím se tam vlastně živí? Všude vidím jen skály.'

'Správné otázky.' Rychle obraz uložil. Dávno už mu nic nepřipomínal, přesto se cítil lépe, když ho neměl před sebou. 'Tady už nikdo nepotřebuje jídlo ani obydlí. Ti, které vidíš, nejsou tím, čím se zdají. Všichni do posledního jsou součástí jediné... myslící věci, která žije jen vlastním vnitřním životem a zcela postrádá kontakt s okolním světem. Jak k tomu došlo, vám nepovím, ale je to tak.'

'A na to Staří s celou svou moudrostí nepřišli?'

'Přišli, ovšemže přišli, jenomže tomu nechtěli přikládat pozornost. Na všechny jejich pokusy o spojení přicházela odtamtud stejná odpověď: nerušit. Přesto se nevzdali, znovu a znovu vysílali své řeči o přátelství, porozumění, spolupráci... Neuvědomili si, že pro tu věc je cizí i myšlenka, že mimo ni vůbec něco existuje. Ale i bez toho by o jejich nabídky nestála. Chtěla jen meditovat. To my jsme začali s násilím.'

'Co se tedy nakonec stalo?'

'Jen to, co se muselo stát. Myslící fluidum si poselství Starých vyložilo po svém. Řeknu-li to našimi slovy, dospělo k závěru, že jistá část jeho duše onemocněla, hrozí jí zánik a volá o pomoc. Začalo tedy jednat. Skrze mne proniklo sem a pustilo se do uzdravování. Jak říše Starých vypadala, když skončilo, si umíš představit sám.'

'Jako... tamta?'

'Stačilo pouhých několik dní a bylo po všem. Nedokázal jsem si srovnat, co se vlastně stalo. Pozoroval jsem těla svých otců, ani živá, ani mrtvá, jak se povalují před branami zámků a svatyní, které ještě nedávno křičely do celého světa o jejich nepo-razitelnosti. Najednou tu byly jen tisíce nevidoucích očí, tisíce bez výrazných tváří., a jeden jediný nepochopitelný rozum. Dlouhé roky jsem se mu pokoušel vysvětlit, co znamená pojem 'okolf. Nakonec to pochopil, nic se tím však nezměnilo. Nepovažoval za podstatný rozdíl, jestli léčí část vlastní mysli, nebojí rozšiřuje z bezvýznamných, chaotických částí duchovna. Poznal jsem, že nemám jinou možnost, a zaútočil jsem. Samotného mě překvapilo, jak to bylo snadné. Možná mi pomohlo mé zoufalství. To je další z výrazů, jež jsou mu cizí.'

'Proč tedy Staří nepřežili?'

'Nedokázali to. Každý z nich získal zpět svou jedinečnost, už s ní však nedovedli žít. Cítili se jako lšusy zbořeného domu. Několikrát jsem zbytek té věci, jenž jsem v sobě bezpečně uvěznil, málem pustil na svobodu, taková touha z nich vyzařovala. Nikdy jsem to neudělal. Stále jsem doufal, že se vzchopí, znovu si uvědomí svou cenu. Marně. Kultura se rozpadla, vymřela bez^potomků. Jen nepatrná menšina byla stále schopna žít v párech a skupinách. Ti vydrželi o něco déle, civilizaci však zachovat nedokázali. Ani oni nebyli ušetřeni následků.'

Zmlkl. Cítil, jak se dávno zhojené rány začínají znovu otvírat, a to bylo poslední, co teď potřeboval. Aby tomu zabránil, stočil řeč jinam. 'Nyní znáte celý můj příběh. A já znám váš. Vím, proč jste odjeli ze vsi. Jste na správné adrese - já jsem jediný lékař, který dokáže vašim nemocným pomoci. Jsem však už příliš slabý, budu si muset vypůjčit sílu jednoho z vás...'

'Ještě maličkost.' V myšlenkách zeleného zajiskřila kromě zvědavosti i špetka uražené pýchy. 'Mohli bys nám ukázat některé z měst tvůrců?'

'Proč ho chceš vidět? Nemyslím, že by to bylo vhodné/

'Jen na okamžik. Rád bych se přesvědčil, jestli ty jejich věže jsou opravdu vyšší a hezčí než naše.' 'No dobrá. Jak chceš.' Na okamžik zaváhal, nakonec vyhověl a pozoroval, co se bude dít.

Ani v nejmenším ho nepřekvapilo, když se ústa obou návštěvníků, zeleného i modrého, roztáhla k výkřiku...

* * *

Strach. Silný a zuřivý, všepronikající a neústupný. S přicházející nocí ho stravoval víc a víc. Zrak mu znovu zeslábl, vše, co bylo dál než deset kroků, se nenávratně utopilo v temnotě. Temnotě, jež se přibližovala každým okamžikem a smrtelnou úzkost valila před sebou jako mořenu. Pokusil se ji zaplašit, ale argumenty, které v záři odpoledního slunce vypadaly přesvědčivě, teď jeden po druhém odhazovaly zbraně a prchaly tam, kam zmizel uplynulý den. „Jen klid, Pergasi,“ řekl si nahlas a zaslechl jen ticho. Zopakoval to znovu, hlasitěji. Tentokrát uši zvítězily, ale hlas všechno zkazil. Byl mečivý, falešný, samohlásky se nepříjemně chvěly... Ozývalo se v něm něco docela jiného, než mělo. 'Čeká tě nicota,' říkal. 'Prázdné, bezbarvé nic. Jako smrt. Horší než smrt. Smrt je prázdnota, o které nevíš. O téhle však vědět budeš, každou vteřinu, každý zlomek vteřiny prožiješ naplno, dokud... Jak dlouho? A bude pro tebe mít ubíhající čas ještě nějaký smysl?'

Zaťal zuby, vykopl trouchnivějící branku a jak jen nejrychleji dokázal, vykročil k chalupě. Když otvíral dveře Skrngova příbytku, na chvíli se mu podařilo všechny černé myšlenky odsunout do pozadí. Ne, ještě není konec. Ještě je tu něco, co si už několik let přeje udělat. Teď, právě teď má příležitost. I čas. Jestli se z té odporné polosmrti už nikdy nevrátí, odejde alespoň s vědomím, že to dokázal. A pokud se vrátí...

Nehybná, mlčící silueta seděla na lůžkách přesně tak, jak ji sledoval během odpoledne. Nikdo sem ještě nepřišel, nikdo neztropil poplach. Kdo by to taky mohl udělat? Příbuzné stařec dávno nemá a chlapi z pily nevidí nic výjimečného v tom, když se mezi nimi šéf celý den neukáže. Má už přece jen svá léta. Jediný, kdo byl za celý den znepokojen, teď leží mrtvý na dně Žlutého kaňonu.

Bez obav rozsvítil olejovou lampu na stole a v jejím slabém přísvitu se zahleděl na torzo svého protivníka. Tak vidíš, Skrngu, nakonec je to jen mezi námi. Ty a já. Co je ti teď platný tvůj vliv na vesničany, tvoje zkušenosti, znalosti... Já ještě pořád vidím a slyším. Ty ne. To je jediné, na čem teď a tady záleží. Zahubíte stejná náhoda jako tvého přítele Mihara. Ten úžasný sanxijský krystal na polici nad tebou, jak jen ti ho všichni záviděli... Co si asi pomyslí, až zjistí, že se jedna ze skob poličky uvolnila, tvůj drahocenný kámen tě omráčil a tys upadl tak nešťastně, že ses během několika minut zadusil?

Opatrně, téměř s posvátnou úctou zdvihl klenot z přihrádky. Zálibně si jej prohlédl. Zářil jasnou zelení. Jako tunel, do něhož odlétají duše umírajících. Škoda, že si ho nemůže odnést. Snad jindy. Napráhl pravici... Neozvalo se venku něco? Nemíhl se na měsíci ozářeném dvorku stín? Ale kdepak. Máš velké oči, Pergasi. Vesnicí proletí noční pták, vítr rozechvěje větvičky keřů a ty... Takhle bys ničeho nedosáhl. Takže...

Energické bouchnutí dveří ho doslova přimrazilo k podlaze. Těžké kroky otřásly světnicí, chvění prken mu proniklo až do útroh. Nedokázal se otočit. Zasykl, když ho šest obrovských prstů šetrně, ale rázně uchopilo za zápěstí pozdvižené ruky a bezmocně pozoroval, jak mu dalších šest bere krystal a odhazuje ho do kouta.

Šok odezněl stejně rychle, jako přišel. Co se vlastně stalo?

Nic víc a nic méně, než že světlo zneklidnilo některého z hřebců. Možná jich bude i víc, ale co na tom? Jen nesmí zapomenout je potom odklidit. Kupříkladu by se mohla probořit střecha stájí, Skrng na ni stejně celé roky nesáhl...

„Zmiz, borlore!“ zavrčel. „Tady nemáš co pohledávat.“

Stisk nepovolil, naopak ještě zesílil. Prudké trhnutí. Zbytky světa se otráslly v základech, temnota svedla *bitvu* s armádou bílých a rudých mžitků. Náhle hleděl hřebci přímo do tváře. Zajímavé... Così mu vzdáleně připomínala. Jediný borloří obličej, do něhož se kdy díval shora. Ale nemohla to být tahle tvář, dokonce ani kdyby... Vzpomněl si na podobizny mučedníků v městských svatyních. Tak vypadala, přesně tak. Patřila někomu, kdo nese tíhu a bolest celých světů. A oči... Vyzařovala z nich moudrost desítek a desítek pokolení. Jen aureola scházela.

„Nejsem borlor.“ Zjevení hovořilo tiše, těžce a rozvážně, jako by už v okamžiku stvoření světa ztratilo sílu se hněvat. „TEĎ ne. Jestli chceš, můžeš mi říkat Naslouchající.“

Do ztuhlých nohou se začala vracet krev. Nemusel jim nic přikazovat, samy se daly do pohybu. Pryč, pryč od tohoto... přízraku. Démona pomsty. Přišel Odtamtud, vrátil se, aby...

„Nikam nepůjdeš.“ Modrá paže ho přitáhla zpět a postavila k zadní stěně. „Když už jsi přišel, zůstaň tu. Neměj strach. Nebude to trvat dlouho.“

Cítil, jak se mu tělo od pasu dolů mění v starou, zkaženou huspeninu. Stekla k podlaze a vzala ho s sebou. Deset kroků široký vesmír se scvrkl do velikosti oblázku, zmítaného silami bez tvarů a jmen, bez rozměrů. Roztřásl se. Kdyby neměl tak hrozný strach, musel by se začít smát. Co se to s ním děje? Je mu zcela lhostejné, jak skončí Skrng. Nezáleží mu na tom, kolik letos získá hříbat, jak zítra ošidí prvního ranního kupce, kam si jednou pověsí sanxijský klenot.

K čertu s tím, vemte si to všechno!, vykřikl z plných plic, anebo možná jen v myšlenkách. Nedokázal to už rozpoznat. Vemte si to a vraťte mi nebe a stromy a slunce a zpěv ptáků a vůni země a chuť sladkých preclíků a...

Někde na vzdalující se ploše posledních vjemů se znovu otevřely dveře. Vynořil se další obličej. Tentokrát jej poznal okamžitě.

„Myslel jsem, že tě překvapím víc,“ zavlnil se kolem Miha-rův hlas. Alespoň měl dojem, že je Miharův. Zamyslel se. Ano, teď by skutečně měl být udivený. Taky zděšený. Jen kdyby si dokázal vzpomenout, co ta slova znamenají...

Okraje desky se zavlnily a nesměle si vykročily vstříc. Nevěděl, co si o tom má myslet, byl plný rozporů. Odněkud k němu doléhal neuvěřitelně slabý, ale stále jasný hlas. Ztrácí se, slábneš. Zněto to jako vzdálený výkřik z hlubokých černých lesů, jako poslední zoufalý pokus umírajícího pod troškami zřícené budovy. Zaváhal. Ta naléhavost... Vždyť vůbec necítí úbytek sil. Právě naopak. Roste, mohutní. S každým okamžikem, kdy se ten podivný... nádor před ním zmenší, se cítí zase o něco lépe. To on je tím, co sem nepatří.

Soustředil na něj veškerou pozornost. Ještě pořád v něm spatřoval zajímavé rozptýlení. Třeba tady. Veliká věc... fialově modrá? Označil to správně? Blíží se k jiné, zelené a šedé. Dotýká se jí. Na chvíli jako by splynuly. A teď... Ne! Otrásl se děsem, jediným, jaký byl schopen pocítit. Část z něho samého zmizela, byla přenesena tam... Jeho vesmír neměl rozměry ani tvar, ale byl. Teď se však začínal ztrácet a on pocítil ledový stisk skutečného nebytí. Plocha se změnila v zářící přímku. Už tu nebyly věci a barvy, jen on... a zbytek toho před ním. Nepříjemné zavinění, jež se oddělilo a vstoupilo do něj, nebyl hlas, přesto v něm dokázal rozpoznat skrytý smysl. Výborně, Skrng je z toho venku, stálo tam. Teď ještě Pergase. Zdá se, že je nevyšší čas.

Pozoruhodný námět k zamyšlení. Co je to Skrng? A co je Pergas?

Z přímky zůstal pouhý bod. Pak se ztratil i ten. A pak...

Zamrkal. Mžouravé světlo olejové lampy bodalo do očí víc než slunce v pravé poledne. Rozhlédl

se. Všechno je zase tak, jak má být. Jako před chvílí, jako po celou dobu. Dřevěné stěny, drahokam odhozený v koutě, tma za okny... a tři postavy nad ním. Mihar. Šťastný z úspěchu, kdesi hluboko v duši potlačující hněv. Skrng. Rozpačitý a udivený. Og. Tupá, odevzdaná tvář borlořího hřebce, už žádné zjevení. „Je v pořádku,“ zaslechl. „Díky bohu. Naslouchající neodešel nadarmo.“

Ne, není v pořádku. Vidí, slyší, je volný, může vstát i jít, dál a dál, třeba na konec světa... Ale kousek té věci půjde s ním. Není už celá, není vlastně vůbec - to, co zůstalo, je jen stopa v prachu jeho myšlenek, otisk, jenž vytlačil několik dávno ztracených vzpomínek a obsadil jejich místo. To však zcela postačí. Nic už nebude, jak bývalo. Každý kamínek tady kolem, každé důvěrně známé místo na něm bude dýchat chladem a lhostejností, zvuky všedních dní uslyší docela jinak než dřív. Stále to ponese v sobě, obrátí to naruby i nejposlednější smítko jeho života a dnem i nocí mu bude připomínat, že musí...

„Jsem starý,“ zachroptěl. „Dávno jsem překročil třicátý rok. Tak proč...?“

Ztichl, když jim pohlédl do očí. Myslí si, že mu přeskočilo, samozřejmě. Nechápou. Ještě vůbec nic nechápou. Ale cožpak on sám tomu rozumí líp?

Vyskočil, rozrazil dveře a vyběhl do tmy...

Pergase našel časně ráno jeden z jeho pravidelných kupců. Ležel v kaluži krve na podlaze svého domu, v ruce nůž a ve tváři výraz nejhlubší spokojenosti. Přesně tak ho zanedlouho spatřil i Mihar. Nebyl překvapen.

„Proč to udělal?“ zašeptal vedle něj šokovaný Skrng. „Vždycky jsem si myslel, že se mu daří dobře.“

„Hmm... Důvod by měl.“ Mihar se tajemně pousmál. „Ale Kude za tím něco docela jiného. Podívejte.“ Zdvihl z kamenné dlažby krví olepený lístek, jehož se dosud nikdo neodvažoval dotknout.

Stála na něm dvě slova: *Dobrou chuť*.

Stařec zbledl. „Rozumíš tomu?“

„Obávám se, že ano. Víte, řekl jsem vám všechno, co sám vím o Naslouchajícím a o Starých, jen jedno jsem vynechal. To, jak skončili.“

„Vymřeli, o tom jsi přece mluvil. Po dnešní noci je dokážu pochopit.“

„Všichni ne, Skrngu. Někteří vydrželi. Jejich potomci stále žijí.“

Starci zasvítily oči. „Ale jak to, že...?“

„Tamhle.“ Mihar pokynul hlavou k opodál stojícímu Ogovi „Tamhle je jeden z nich.“

„To snad ne!“

„Je to tak, Skrngu. Ne všichni byli zasaženi stejnou silou a stejným způsobem. Ale i ti šťastnější si odnesli své šrámy. Vzpomeňte si, jaký byl jejich vztah k tomu cizímu rozumu. Vztah služebníků. Byli využiti, podrobeni něčemu mocnějšímu. A něco z toho v nich přetrvalo. Snažili se to potlačit,

jejich dětí možná taky... Pro vnuky a pravnučky už to byla samozřejmá součást života. Vsadím se, že když naši předci slezli ze stromů a unavili se chůzí, nemuseli je ani krotit. Přišli za nimi sami.

Nejspíš se i sami osedlali.“

„Aon?“

Mihar pokrčil rameny. Sklonil zrak k zemi. Oči mrtvého statkáře se zdály nezvykle jasné. „Stále totéž. Nebo si myslíte, že záleží na tom, kterého borlora chováme pro jízdu a kterého na maso?“

Poodstoupil od pomalu se rozkládajícího Pergase. Tak takhle nějak to tenkrát začalo. A dál? Za tisíc nebo za milión let bychom se možná stali něčí potravou. Bylo by zajímavé sledovat, jak v zástupech oddaně pochodujeme do pecí, podřezáváme si krky a přejeme dobrou chuť... Právě to stálo u počátku všech potíží, přesně to bylo žádáno po jejich původci. Měl se sám zaříznout a naporcovat, nechat se prošpikovat cizími myšlenkami a hodnotami. Není divu, že se bránil, oplatil Starým stejnou mincí - koneckonců je pokládal za součást sebe sama. A co z toho vzešlo? Davy ubohých trosek, odsouzených k bolesti a zbytečné smrti. Z otročené bytosti s jizvami po bičích a ostruhách. Nehybný Skrng se slepýma očima. Pergas, zabítý vlastní rukou. Bude to stačit, nebo potřebujeme ještě horší lekci, abychom se konečně poučili?

Odvráť! se od mrtvol a rázným krokem došel k Ogovi. Pohlédl hřebci zpřímá do očí. Třeba by právě on měl dnes na hlavě královskou korunu. Nebo v ruce kouzelnickou hůl. Nebo u pasu bohatě zdobený meč a hrud' plnou řádů. Mohly se před ním klanět národy, mohl být milován nejkrásnějšími ženami světa, mohl.... Ale *záleží* na tom, že nic z toho nepozná? Není Starý, ti už jsou pryč. Je borlor. Má uzdu a sedlo a cítí se spokojený. A to je dobře.

„Měl jsi pravdu, Ogu.“ V hlase mu zazněla úcta a vážnost, rychle je však potlačil. Nyní by bylo neodpuštělnou chybou dát něco takového najevo.

„Prosím, pane?“

„Touha po citech nebo po ranách - není v tom žádný rozdíl. Obojí je stejná hloupost. Přišel čas si uvědomit, že podobné věci na celém božím světě nikoho kromě nás nezajímají.“

Vytáhl z kapsy bič, rozpřáhl se a švihl. Nepolekal se, když spatřil krůpěje krve. Jen je pozoroval. Díval se, jak stékají po tvářích, odkapávají ze špičky nosu, usazují se v koutcích úst...

Úst, roztažených do širokého úsměvu.

Poprvé v životě měl pocit, že mu ten úsměv doopravdy patří.